

Upphovsrätt i en digital värld

SFIR Praxisdag 2024

Johan Axhamn, jur. dr universitetslektor, Ekonomihögskolan, Lunds universitet

Karin Cederlund, advokat, Sandart & Partners

Ulrika Wennersten, docent, universitetslektor, Juridicum, Lunds universitet

Sammanfattning av år 2023

- Fem förhandsavgöranden från EU-domstolen
- Ett avgörande från Tribunalen
- En begäran om förhandsavgörande från svensk domstol
- Inget mål avgjort i AD
- Ett mål avgjort av HD
- Fyra mål avgjorda av PMÖD, varav HD beviljat PT i ett
- Ett antal mål avgjorda av PMD

EU-domstolen

C-426/21 Ocilion IPTV Technologies

- Tolkning av artikel 5.2 b InfoSoc-direktivet (privatkopieringsundantaget) samt överföring till allmänheten via IPTV
- Fråga 1) Kan man tillämpa privatkopieringsundantaget på IPTV-tjänster?

Privatkopiering omfattar inte ”en tjänst som en operatör som sänder TV-sändningar online erbjuder kommersiella kunder och som, genom en molnlösning eller genom den nödvändiga maskin- och programvaran som tillhandahålls på plats, gör det möjligt att på initiativ av tjänstens slutanvändare göra en kontinuerlig eller punktvis inspelning av sändningarna, när den kopia som gjorts av en första användare som valt en sändning tillhandahålls av operatören till ett obestämt antal användare som vill se samma innehåll” (p. 50).

C-426/21 Ocilion IPTV Technologies

- Fråga 2) Gör Ocilion genom sin lösning på plats ("on-premise") en överföring till allmänheten?

Det är inte **överföring till allmänheten** om en operatör tillhandahåller, för vidareändning av tv-program på internet, till en kommersiell kund nödvändig maskin- och programvara, inbegripet teknisk support, som gör det möjligt för denna kund att till sina egna kunder ge tillgång i efterhand till tv-program på internet, även om operatören har kännedom om att dess tjänst kan användas för att få tillgång till skyddat programinnehåll utan upphovsmännens samtycke (p. 67).

C-260/22 Seven.One Entertainment Group

- Rätten till privatkopieringsersättning för radio- och TV-bolag avseende deras signalrätt.
- Tolkning av signalrätt i art. 2 e och privatkopiering i art. 5.2 b InfoSoc-direktivet angående betalning av ”rimlig kompensation”.
- De radio- och televisionsföretag som avses i artikel 2 e i direktiv 2001/29 i princip ska tillerkännas den rätt till rimlig kompensation som föreskrivs i artikel 5.2 b i direktivet (p. 34).

C-260/22 Seven.One Entertainment Group

- Undantag från rätten till rimlig kompensation:

Den nationella domstolen ska för det ”första och mot bakgrund av objektiva kriterier försäkra sig om att radio- och televisionsföretagen, till skillnad från de andra kategorier av rättsinnehavare som avses i artikel 2 i direktiv 2001/29, endast lider ett förfång som kan kvalificeras som ”obefintligt” vid otillåtet mångfaldigande av upptagningar av deras utsändningar. För det andra ska den hänskjutande domstolen, likaså mot bakgrund av objektiva kriterier, pröva huruvida samtliga dessa företag, inom den kategori av rättsinnehavare som utgörs av radio- och televisionsföretag, befinner sig i jämförbara situationer, bland annat med hänsyn till det förfång som de lider, vilket skulle rättfärdiga att samtliga dessa företag ska undantas från rätten till rimlig kompensation” (p. 49).

C-775/21 och C-826/21, Blue Air Aviation

Överföring till allmänheten?

- ”det utgör en överföring till allmänheten [...] att **spela** ett musikaliskt verk som bakgrundsmusik i ett transportmedel för passagerare.”
- ”**installation** i ett transportmedel av högtalarutrustning och, i förekommande fall, programvara som gör det möjligt att spela bakgrundsmusik inte utgör en överföring till allmänheten”
- ”hinder för en nationell lagstiftning [...] som uppställer en motbevisbar **presumption** för överföring av musikaliska verk till allmänheten på grund av att det finns högtalarsystem i transportmedel.”

C-290/21 (AKM)

Om tillhandahållande av kanalpaket via satellit

- Tolkning av 1.2 a-c i satellit- och kabeldirektivet (direktiv 93/83/EEG)
- Sändarlandsprincipen
- Jfr Airfield-domen (C-431-432/09)

- Om sändningen når flera medlemsstater ankommer det på berörda upphovsrättsorganisationerna att hitta lämpliga lösningar för att säkerställa skälig ersättning till rättighetshavarna.

- Andra aktörers medverkande till tillgängliggörande för en ny publik omfattas inte av tillståndet

C-201/22 (Telia Finland)

Kollektiv rättighetsförvaltning

- Artikel 4 c i direktiv 2004/48/EG (sanktionsdirektivet)
- ”Personer som har rätt att begära tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna”

Tribunalen

T-172/21 (Valve Corporation)

- Geoblocking
- Konkurrensrättsliga frågor (artikel 101 TFEU och artikel 53 EES-avtalet)

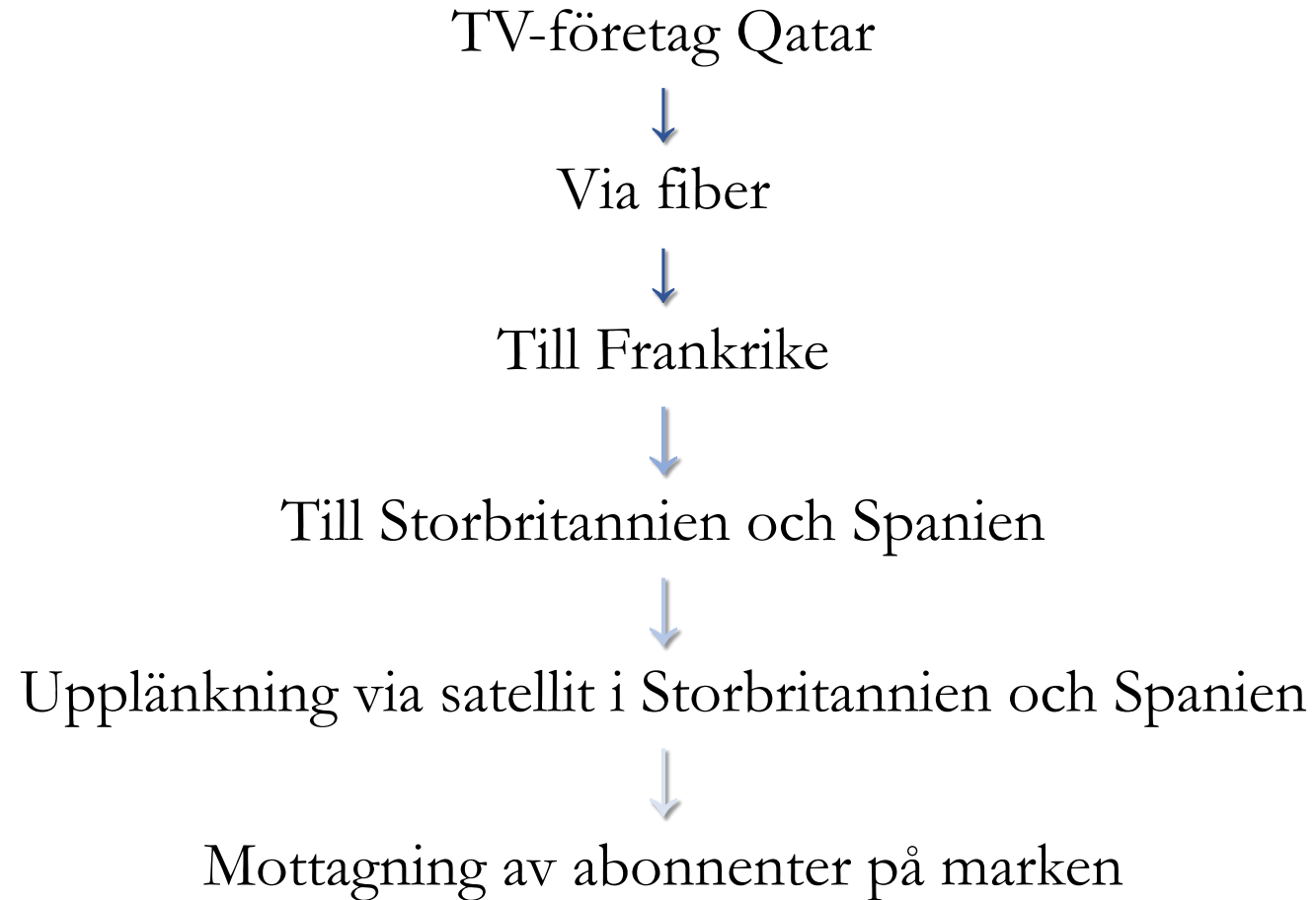
Högsta domstolen

Fråga om intrång i signalrätten (brottmål)

48 § 1 st. URL

Ett **radio- eller TV-företag** har, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, en uteslutande rätt att förfoga över en **ljudradio- eller televisionsutsändning** genom att

1. ta upp utsändningen på en anordning genom vilken den kan återges,
2. framställa exemplar av en upptagning av utsändningen,
3. sprida exemplar av en upptagning av utsändningen till allmänheten,
4. tillåta återutsändning eller en återgivning för allmänheten på platser där allmänheten har tillträde mot inträdesavgift, eller
5. tillåta att en upptagning av utsändningen på trådbunden eller trådlös väg överförs till allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till upptagningen från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Ett företag i Malmö återutsände TV-sändningarna. Företrädarna åtalades för bl.a. intrång i TV-företagets (Qatar) rätt till televisionsutsändningar (48 § URL).

Var TV-utsändningarna skyddade enligt 48 § URL?

12 § 1 st. Internationella upphovsrättsförordningen

Bestämmelserna i **48 § upphovsrättslagen** och till denna anslutande bestämmelser i lagen i övrigt ska tillämpas på

1. ljudradio- och televisionsutsändningar som har gjorts **i ett annat land än Sverige vilket är anslutet till Romkonventionen**, och
2. utsändningar av radio- eller televisionsföretag som har sitt säte i ett konventionsland.

Qatar var **inte** anslutet till RK vid den aktuella tiden.

Var TV-utsändningarna skyddade enligt 48 § URL?
– Var hade utsändningarna gjorts?

- PMD: Ja, utsändningarna hade gjorts i Storbritannien och Spanien som var anslutna till RK.
- PMÖD; Nej, utsändningarna hade gjorts i Qatar som inte var anslutet till RK.

Romkonventionen och satellitsändningar i flera led

- RK reglerar inte uttryckligen satellitsändningar och innehåller inte några särskilda bestämmelser om var en sändning i flera led ska anses ha gjorts. Samma sak gäller internationella upphovsrättsförordningen.
- RK och internationella upphovsrättsförordningen tillkom innan satellitsändningar förekom men får anses omfatta sådana sändningar.

- SatCab-direktivet och 61 a § URL: Den upphovsrättsligt relevanta åtgärden vid satellitsändningar ska anses ske i det land där sändarföretaget under sin kontroll och på sitt ansvar för in prestationerna i en oavbruten överföring till satelliten och därifrån till marken.
- Sedvanliga tekniska mellanled i en satellitsändning ska inte ses som avbrott i överföringskedjan utan **samtliga led i en sådan kedja ska anses utgöra en enda överföring till allmänheten via satellit C-431/09 och C-432/09** (Airfield och Canal Digitaal).
- Ett sådant synsätt är förenligt med ordalydelsen av RK och internationella upphovsrättsförordningen.
- Ett sådant synsätt är förenligt med rättspolitiska skyddsintresset. Investeringarna har typiskt sett skett i det land där utsändningen initieras.

Var beINs TV-sändningar skyddade enligt 48 § URL?

- ”De programbarande signalerna har skickats av beIN i Qatar via fiberkabel till beIN i Frankrike för att sedan, via upplänkar i Spanien och Storbritannien, skickas till satelliter som i sin tur har skickat signalerna ned till marken för mottagning av abonnenter. **Vid tillämpningen av internationella upphovsrättsförordningen ska samtliga led i denna överföringskedja anses utgöra en enda överföring till allmänheten via satellit.**”
- Utsändningarna ska anses ha gjorts i Qatar.
- TV-sändningarna var inte skyddade enligt 48 § URL

Patent- och marknadsöverdomstolen

Fråga om intrång - i synnerhet tolkning av
upphovsrättsligt avtal enligt
"specialitetsprincipen" HD har meddelat PT

Har käranden författat textutkastet?

- Käranden påstod att hen var upphovsman till 50 % av boken.
- Käranden föredde ett antal textutkast på svenska och norska som hen påstod sig ha författat och inneha upphovsrätten till.
- Käranden lyckades inte visa att hen författat textutkastet på svenska (dvs. majoriteten av textutkastet).
- Ostridigt att käranden författat textutkastet på norska.

Är det fråga om ett upphovsrättsligt förfogande?

Är de norska textutkasten och boken tillräckligt lika?

”Vid en jämförelse mellan textutkasten på norska som åberopats av [käranden] och den utgivna boken [framgår klart] att det senare verket innehåller text som utgör **närmast en direkt översättning av text som [käranden] har skrivit.**”

Är texterna tillräckligt långa och specifika för att utgöra verk?

”texterna på norska som åberopats av [käranden] [utgör] **verk** i upphovsrättslig mening, med undantag för text på norska som utgörs av enstaka ord utan sammanhang”

”**delar av ett verk** [ska inte] bedömas annorlunda än hela verk. Även ett kortare utdrag från ett verk kan således utgöra intrång i ett upphovsrättsligt skyddat verk, under förutsättningar att utdraget innehåller element av verket som i sig ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse”
(Infopaq C-5/08 p. 37–51)

Är det fråga om ett nytt självständigt verk?

”Svarandena har vidare anfört att vid en jämförelse mellan de texter som [käranden] har gett in och den färdiga boken ska [svaranden] anses ha skapat ett nytt och självständigt verk. Som Högsta domstolen anfört i NJA 2017 s. 75 måste ett senare verk för att ha ett eget skydd vara så självständigt och originellt att det är fråga om att ett nytt verk har skapats, med beaktande av bl.a. det äldre verk som har använts som förebild. **Vid en jämförelse av texterna framgår emellertid att dessa nästan är helt identiska och det kan i dessa delar inte vara fråga om ett nytt och självständigt verk som skapats av [svaranden].”**

Har parterna ingått avtal om överlåtelse av upphovsrätten till norska textutkastet?

Tilläggsavtalets innehåll

”Författarna är nu ense om att [svaranden] är ensam upphovsman till bok 2 och fortsättningen av böckerna i [bokserien] och att den fulla upphovsrätten såväl den ideella rätten som den ekonomiska rättigheten till bok 2 i serien och även fortsättningsvis tillhör [svaranden]”

Käranden skulle erhålla 200 TSEK för att hen skrev på överenskommelsen.

Kärandens namn skulle nämnas i kommande utgåvor .

Framtida utbetalningar gällande royalty m.m. och i fråga om manuset till bok 2 och framtida böcker skulle tillfalla svaranden.

Innebar tilläggsavtalet att käranden överlätit sin upphovsrätt till kärandens manuskript/textutkast?

ELLER

Innebar tilläggsavtalet att käranden gav svaranden rätt att fortsätta använda konceptet till bokserien (bl.a. karaktärerna), men inte manuskripten/textutkasterna?

PMD

- Tilläggsavtalet är klart till sin utformning.
- Det anger att käranden genom avtalet överlåter upphovsrätten till svaranden.
- Med beaktande av omständigheterna vid avtalets ingående kan avtalet i sig eller den ersättning som utgick inte anses utgöra ett för käranden oskäligt resultat.
- Avtalet är ingånget mellan käranden och svaranden med hjälp av deras gemensamma agent.
- Ingen sådan ojämlikhet i avtalsförhållandet, eller andra förhållanden vid avtalets ingående, som kan inverka på tolkningen till förmån för käranden (NJA 2010 s 559 p. 9 (CD-omslaget))

PMÖD

- Tilläggsavtalet är inte klart till sin utformning.
- Det framgår inte av ordalydelsen att käranden överlätit upphovsrätten till sina texter till svaranden. Avtalet innehåller inte ordet ”överlåta” el. dyl.
- Oklart om ersättningen – 200 TSEK– avsåg överlåtelse av verk eller rätten att använda karaktärerna.

Gäller en specialitetsgrundsats vid tolkning av upphovsrättsliga avtal?

- Upplåtelse ska inte anses omfatta något ytterligare utnyttjande än vad som uttryckligen framgår av avtalet.
- Oklara överlåtelser ska tolkas restriktivt och till upphovsmannens fördel.

Fråga om gärningsbeskrivningens utformning (brottmål)

- Påstått intrång i upphovsrätten till ett antal olika filmverk bestående i otillåten överföring till allmänheten av filmverken, genom att till betalande kunder strömma filmverken ”*via hemsidan swedeniptv.se*”
- Den tilltalade invände att filmverken inte funnits tillgängliga på swedeniptv.se

- Filmverken blev tillgängliga genom en länk i en e-post. *Kan det anses omfattas av påståendet om överföring till allmänheten ”via hemsidan swedeniptv.se. i GB?*
- Samtliga filmverk blev tillgängliga från IP adresser tillhöriga hemsidan ”worldstream.nl”. Ingen utredning om koppling mellan den hemsidan och ”swedeniptv.se.
- Inte ställt bortom varje rimligt tvivel att den tilltalade begått den gärning som åklagaren har påstått.
- Skiljaktig mening

PMÖD, PMT 625-21 (Jaguar)

- Jaguar C-Type har idag upphovsrättsligt skydd i Sverige – alster av brukskonst
- Upphovsrätten tillkommer Jaguar.
- Två personer har framställt exemplar och visat dessa offentligt.
- Företaget har inte medverkat i exemplarframställning eller offentlig visning.
- Jaguar har lämnat generellt samtycke till personernas förfoganden före ett varningsbrev år 2018.
- Förfogandena därefter var för privat bruk. Inget intrång.

PMÖD, PMT 7747/20

Företagshemligheter och upphovsrätt

- Samtliga dokument, utom en rapport, ansågs inte ha upphovsrättsligt skydd.
- Exemplarframställning av rapporten ansågs dock inte styrkt utöver intern mejl korrespondens, vilket man dock erhållit tillstånd för.

Patent- och marknadsdomstolen

Blockeringsförelägganden (PMD)

- PMT 12016-22
- PMT 11218-23

- Har ej överklagats.

Informationsförelägganden

- PMÄ 18586-22
- PMÖD har beviljat PT – PMÖD, PMÄ 6732-23

Framtidsspaning

EU-domstolen

- LEA (C-10/22) om kollektiv rättighetsförvaltning. Yttrande av GA 230525.
- Citatines (C-723/22) om överföring till allmänheten.
- HADOPI (C-470/21) om franska HADOPI
- GEMA (C-135/23) överföring till allmänheten
- Sony Computer Entertainment Europe (C-159/23) om spelkonsoler och datorprogram
- Reprobel (C-230/23) om skälig ersättning
- Kwantum Nederland and Kwantum België (C-227/23) om brukskonst och Stadgan
- Pelham II (C-590/23) om pastischundantaget
- Mio (C-580/23) om brukskonst
- USM Haller – om brukskonst

Begäran om förhandsavgörande
Mio (C-580/23) om brukskonst

Frågor om hur kravet på originalitet ska tolkas och tillämpas

Alt 1: Ska prövningen ske utifrån skapandeprocessen?

Är det tillräckligt att upphovsmannen har haft utrymme och i realiteten har gjort olika slags val vid skapandet av alstret, att dessa val inte styrts av tekniska överväganden, regler eller krav och att valen på något sätt återspeglas och kommer till uttryck i alstret?

Alt 2: Ska prövningen ske utifrån alstret i sig?

Krävs det att alstret i sig återspeglar upphovsmannens personlighet och uppvisar ett mått av konstnärlighet ("verkshöjd"), dvs. har en viss individuell särprägel och är i någon mån unikt?

Vilken betydelse för originaliteten har det att alstret består av element ur det **allmänna formförrådet** eller bygger vidare på och utgör en enkel variation av tidigare kända förebilder?

Frågor om hur intrångsbedömningen ska göras - likhetsbedömningen

Alt 1: Är det avgörande vid intrångsbedömningen om verket är **igenkännbart** i det påstått intrångsgörande alstret (Jfr Pelham C-476/17, p. 39)? Vad krävs för att verket ska vara igenkännbart?

Alt 2: Är det avgörande vid intrångsbedömningen om alstret ger eller inte ger ett annat **helhetsintryck** än verket?

Alt 3: Ska likhetsbedömningen göras på något annat sätt?

Frågor om originalitetens betydelse för skyddsomfånget

Vad innebär EUD:s uttalanden i Painer C-145/10, p. 97 och Cofemel C-683/17 p. 35, att räckvidden av skyddet inte är beroende av eventuella skillnader i möjligheterna till konstnärlig kreativitet?

- Innebär det att originaliteten inte ska ha någon betydelse för skyddsomfånget?
- Innebär det att alla olika slags verk ska bedömas och skyddas på samma sätt?

- Vilken betydelse har det för skyddsomfånget att **andra liknande alster av brukskonst har skapats** före eller – oberoende och utan vetskap om verket – efter verkets skapande?
- Vilken betydelsen har det för skyddsomfånget att verket och det påstått intrångsgörande alstret består av element som återfinns i det **allmänna formförrådet** eller bygger vidare på och utgör enkla variationer av tidigare känd formgivning eller en pågående formgivningstrend?

EU-domstolen

- LEA (C-10/22) om kollektiv rättighetsförvaltning. Yttrande av GA 230525.
- Citatines (C-723/22) om överföring till allmänheten.
- HADOPI (C-470/21) om franska HADOPI
- GEMA (C-135/23) överföring till allmänheten
- Sony Computer Entertainment Europe (C-159/23) om spelkonsoler och datorprogram
- Reprobél (C-230/23) om skälig ersättning
- Kwantum Nederland and Kwantum België (C-227/23) om brukskonst och Stadgan
- Pelham II (C-590/23) om pastischundantaget
- Mio (C-580/23) om brukskonst
- USM Haller – om brukskonst

Kontakt

- Karin Cederlund, karin.cederlund@sandart.se
- Johan Axhamn, johan.axhamn@har.lu.se
- Ulrika Wennersten, ulrika.wennersten@jur.lu.se